

KALEMEES

LITNA
ERNESAKS

Pärnu 2024

Toimetaja: Irene Õmblus
Kujundaja ja küljendaja: Vallo Hallik

Teose sisu eest vastutab autor

© Kõik õigused kaitstud

ISBN: 978-9916-668-98-6

Trükk: MJ Konsult

Kirjastus Hea Tegu
www.fil.ee

oli nii valus, nii valus ... Kuigi füüsiliselt vangistatud kivisesse linna, oli hing alati ihanud koju, sellesse vanasse majja maailma äärel, paika, mis oli päris tema oma ja kust keegi teda minema ajada ei saanud. Nüüd oligi ta lõpuks ringiga tagasi päris oma kodus, nende vanade, kuid tuge ja turvalisust pakuvate seinte vahel, ja seekord tõenäoliselt lõplikult. Siit polnud minna enam kuhugi, sillad olid põletatud ning tagasitee ära lõigatud. Nüüd tuli täiesti üksi, oma jõudude ja säästetud rahatagavaraga üles ehitada uus elu, päris oma maailm, kuhu mahtusid ainult tema ja tütar.

Oma salajasimas südamesopis ei matnud Kaari muidugi veel päriselt maha ka mõtet uuest kaaslasest, hingesugulasest, kellega koos käsikäes loojangu poole kulgeda. Hetkel oli see aga alles nii värske ja salajane mõte, et sellel pikemalt peatuda polnud tal suuremat soovi. Pettumus ja hingevalu olid ikka veel nii suured, et naine ise polnud ei hingeliselt ega füüsiliselt valmis uueks suhteks. Kui nüüd seda mõtet veel edasi mõelda, siis kus siin maal neid vabu mehi võtta oligi, kellega kooskulgemise peale mõelda? Enamik neist olid juba pereinimesed või teise ringi mehed, kellel lapsed igas ilma-kaares laiali. Selliste peale naine lihtsalt ei tahtnud oma aega raisata. Ei olnud vaja uut tragikomöödiat või tragöödiat, kui enda viimased kooseluaastad olid just sellised olnud – täis traagikat, kurbust ja draamat. Ei, seda veel kord läbi teha ja kogeda Kaari enam ei tahtnud. Kasvõi elupäevade lõpuni üksi, aga ei mingit traagikat enam, nii oli naine otsustanud ja nii pidi minema ...

Minevik oli möödas ning tulevik alles kaugel tumedas teadmatuses. Oli hetk, kus vanu asju, inimesi ja suhteid enam

ei olnud, kuid uued inimesed, olukorrad, suhted polnud veel tulnud. Oli ajatu, sündmusteta vaikne aeg, just nagu paus elus, mis on antud selleks, et järele mõelda ja ruttamata otsuseid teha ning vastu võtta. Kõik selles hetkes, kaasa arvatud Kaari elu, oli nagu valge paberileht, millele ta alles hakkab oma lugu kirja panema. Oma uue elu lugu, mille peategelaseks on ainult tema ise, siis tulevad kõrvaltegelased ja taustajõud, kes suuremal või vähemal määral tema elus ilmselt mingit rolli mängima hakkavad. Neid tegelasi aga ei osanud naine veel ette kujutada või kirja panna, sest nemad lihtsalt polnud veel ilmunud. Õigemini oli olemas vaid üks kõrvaltegelane, Kaari 16-aastane tütar Saara, kellega naine hingeliselt väga lähedane ning kokku kasvanud oli. Milliseid tegelasi elu aga tema veel kirjutamata loosse toob, naine ei teadnud, kuid eks olegi ju elus kõige ilusamad ja paremad need üllatused, mis tõesti ilmuvadki kusagilt äkki ja ootamatult. Selliseid üllatusi oli elul varuks ka Kaari jaoks üsna mitmeid.

Veel mõni aeg tagasi, enne lõplikku lahkuminekut, oli naine siiralt uskunud ja lootnud, et kõik muutub jälle heaks ja ta suudab oma perekonna koos hoida ning ühine tee Margusega jätkub. Kahjuks nii ei läinud. Ükskõik, kuidas ta ka ei pingutanud, kõik katsed lõppesid tulutult, nagu oleks peaga korduvalt vastu kiviseina jooksnud. Loomulikult ei süüdistanud ta kõiges selles, milliseks nende suhe oli muutunud, ainult meest. Ka temas endas oli miinuseid ja puudusi – pikad päevad tööl, õpingud ülikoolis, täiendkoolitused ... kuid ta ei teinud seda kõike ju ainult iseenda pärast. Salamisi lootis Kaari kogu aeg, et mees mõistab teda. Mõistab, et kõik see rabelemine ja rähklemine on ainult nende ühise pere nimel ja kõigi

materiaalse heaolu hüvanguks. Kahjuks selgus aga kurb tõsiasi, et nii see polnud. Marguse meelest oli tema suurim kannataja: ta oli unustatud, omaette ja omapead jäetud, hüljatud. Ilmselt ei tulnud mehele kordagi pähe vaadata peeglisse ja analüüsida iseenda käitumist, mõelda, mida tema oli valesti teinud, milles eksinud. Kui see oleks nii olnud, mõistnuks mees ehk, kui üksi tema ise viimastel aastatel nende suhtes Kaari oli jätnud – üksi, hoolimise ja armastuseta, puudutuste ja hellitusteta, füüsilise ja hingelise läheduseta. Ta nagu ei hinnanud, ei märganud naise antavat panust nende pere majanduslikku olukorda ja üldisesse heaolusse. Aga nii ilmselt paratamatult juhtub, kui kõige olulisemale kohale igapäevaelus tõuseb raha ning kõik see materiaalne, mida nende värviliste paberitükkide eest osta saab. Kui sa teenid rohkem kui naine, siis muutuvad tema teenitud raha ja ohverdused pere heaks tühiseks, sest sa näed ainult iseennast ja muudkui pingutad veelgi enam – ikka selleks, et olla naabrist parem, töökaaslasest parem, iseenda parem mina, tagada endale vastu rinda ja röökida kogu maailmale: „Mina, ainult mina ja minu maailm, kõik muu on tühine, mõttetü kosmoseprügi meie ümber. Ja vaesed ... vaesed tuleks üldse seebiks keeta või maksustada nii rängalt vaene olemise eest, et nad ise välja surevad.”

Sellisesse umbsesse ja ainult kasumile ja parem olemisele suunatud maailma ei mahtunud enam puhas ja siiras armastus. Ei mahtunud, sest armastust ei saa raha eest osta. See kas on või ei ole ja kui seda pole, siis raha eest tundeid osta ei saa. Võid osta lihakeha, kes rahuldab värviliste paberitükkide eest sinu seksuaalsed vajadused, kuid see masinlik

nühkimine eesmärgi nimel ei ole armastus. See on liinitöö ja sina lihtsalt ostad endale selle töölise tunniks või kaheks seda tööd tegema, muud midagi. Aga see ei ole armastus, puhas ja ürgne kirk, hoolivus. Liinitööline saab oma raha ja läheb järgmise teda tellinud inimese juurde, sina aga jääd üksi. Mitte iialgi ei silita ta sind, ei hoia kaisus, ei lobise sinuga poole ööni, et siis uuesti kirglikult armatseda ja seejärel taas veini limpsides koos lõõgastuda ja nautida teineteise alasti kehasid.

Pidevalt selliselt toimides, arvates, et ostad endale armastust, hakkab ilmselt igaüks lõpuks mõtlema, et selline ongi tõeline armastus – korraks kohtuda, ihad rahuldada ja minna, et ehk mitte kunagi enam kohtuda, sest tuleb uus võimalus, uus rahuldaja. Kõige kohutavam selle juures on aga see, et sa ei suuda enam ka oma abikaasat võtta kuidagi teisiti kui sellesama liinitöölisena. Neid ei pea ju tundide kaupa silitama, meelitama, hellusi sosistama ... Nemad tulevad ja on kohe valmis sind teenindama, miks siis ka oma naine ei võiks selline olla? Mille kuradi pärast on vaja nii palju vaeva näha?

Sellisel mõeldes annabki mees oma suhtele surmahoobi ning just niiviisi oli juhtunud ka Kaari abieluga. Margus ei tahtnud kuidagi mõista, et kõik see, mida naine teeb, on pere hüvanguks. Ei, mees nägi vaid iseennast ja enda saavutusi, naist aga kohtles nagu asja, lihtsalt mingit eset, mis näeb inimese moodi välja, nutab ja naerab, kuid kellele pole vaja liigset tähelepanu osutada. Ükski elav olend ei suuda aga sellist kohtlemist ja suhtumist lõpmatuseni taluda ja nii tundis ka Kaari ühel ilusal päeval, et tema kannatus läks katki. Kõik, siit edasi enam ei saa. Ei ole isegi võimalik, kui õhtul koju

jõudes naeratab sulle magamistoast vastu mõne paberitüki eest ostetud liinitööline, sinu hommikumantel seljas, ning teatab, et armastab sinu seaduslikku abikaasat. Ilmselt siiski saab piisava hulga rahapaberite eest ka armastust osta, kuid kas selline armastus on väärt midagi enam kui need paberid?

Tol õhtul oli Kaari ennast tütre toas korralikult tühjaks nutnud, valanud pisaratena endast välja kogu selle valu ja pettumuse, mis aastatega tema sisse kogunenud oli. Sel hetkel, kui pisarad otsa said, sündis ka lõplik otsus: aitab. Ei päevagi enam sellist elu, sellist kohtlemist ja lugupidamatuse talumist inimeselt, kellele ta oli kinkinud oma nooruse, oma elu ilusaimad aastad. Nüüd tõesti on kõik, edasi jätkab ta oma elu ise, võtab Saara kaasa ning alustab puhtalt lehelt, iseendale ja oma tütrele pühendudes.

Nii libedalt, nagu Kaari lootis, kõik siiski ei läinud. Mees ei tahtnud kuidagi leppida mõttega, et nüüdseks juba eksabikaasa viib ka tütre endaga kaasa sinna maakolkasse vaeste matside sekka vinduma, tavaliste külalastega koolipinki jagama, nendega suhtlema ja koos olema. Ei, see polnud lihtsalt mõeldav. Seega püüdis mees igati tütre minekut takistada: andis tütrele selliseid lubadusi, mida ta ilmselgelt kunagi täitnud ei oleks, meelitas teda kallite asjade ja autokooliga. Kui lubadustest kasu ei olnud, järgnesid ähvardused, et tüdruk ei saa mingeid asju praegusest kodust kaasa võtta, isegi mitte raamatuid, ei saa temalt enam taskuraha ning üleüldse lõpetavat mees kõik suhted tütreaga, kui ta otsustab emaga sinna maakolkasse kolida. Saara jäi aga oma otsusele kindlaks. Isaga polnud ta kunagi eriti lähedane olnud, ema oli aga

tema jaoks kõik – toetaja, lohutaja, õpetaja, eeskuju ja julgustaja, kellele poleks Saara julgenud ilmselt teha suurt osa neist asjadest ja tegevustest, mida ta praegu tegi. Kui Margus nägi, et tema veenmised ja ähvardused mingit tulemust ei anna, lõi ta lõpuks allaandnult käega – las lähevad, nagunii on nad mingil hetkel tagasi tema ukse taga, palumas, et ta nad enda juurde tagasi võtaks, neile peavarju annaks. Kuid siis teeb ka tema oma südame külmaks – kui läksid, ära tagasi vaata, ära enam kunagi minu uksepakku kuluta.

Neid mõtteid mõeldes ei tajunud mees aga hetkekski seda, kui tugevaks ja iseseisvaks naine tema kõrval üksinduses elades kasvanud oli. Just täpselt nii tugevaks, et hakata ise looma oma elu, kasutades oma ametioskusi ja ettevõtlikku meelt. Kaarist oli Marguse kõrval kasvanud tark ja iseseisev naine, kes nüüd koos tütreaga, lahutuspaperid kaustas, kolimisauto järel suurlinnast maale sõitis. Koju, tagasi juurde, tagasi nende inimeste juurde, kuhu ta päriselt kuulus ning kus ta alati olla oleks tahtnud. Kuidas kõik sujuma hakkab, ei teadnud naine maanteel külmas sügistuules autot linnast üha kaugemale juhtides veel isegi. Ainult üht ta teadis – nagu vanaema oli alati öelnud: „Ei jäta Taevaisa oma lapsukesi üksi,” ning Taevaisa õnnistusele ja hoolele lootis sel hetkel ka Kaari.

E I U
 vanas talumajas oli kohe alguses
 tuurid üles võtnud ja kenasti sujuma hakanud.
 Esimesed paar kuud novembrist alates olid toimetades
 üsna kiirelt möödunud. Kõik oli kaarilegi imestuseks just nagu
 isenesest paika loksunud – Saara sai suuremate pingutusteta kohaliku
 kooli, ühisveevärgimured vallaga said lahenduse ning küttepuid oli talveks piisa-
 valt. Üks kohalik talumees oli tulnud ise talle soodsa hinnaga puid pakkuma, lausa koju.
 Otse loomulikult tuleb võimalust kasutada, kui see päris ise sinu juurde tuleb. Lisaks kõigele
 muule oli Kaari leidnud üsnagi mehed, kes talle vanast rehetoast mas-
 saaziruumi ja teraapiaseanssideks sobivat vastuvõtutuba ehitama hakkasid. Õigemini põinudi seal
 vaja palju ehitada: mõned uued seinainad, korralik laudvooder peale, vanad seinapalgid lihvida ja
 puidukaitsevahendiga peitsida, pisut madalamale tuua ja oligi valmis. Elektrisüsteemi oli ta ise, nagu
 alateadlikult midagi ette tundes, paar suve tagasi lasknud üle vaadata. Seega see kulutus jäi
 nüüd ära, kui muidugi mitte arvestada õhksoojuspumba paigaldamist, mis samuti valmis ostetud oli, kuid ikka
 veel pakendis paremaid segu ootades. Õnneks olid tõesti harukordselt tublid ning juba esimese nädala lõpuks
 hakkasid mõlemad ruumid tasapisi ilmet võtma.

Kaari tundis ennast kõige selle keskel eneselegi ootama-
 tult tohutult õnneliku ja rahulolevana. Ta oli juba ammu tahtnud oma väikest massaažisalongi ja teraapiatuba avada, kuid
 ammu tahtnud oma väikest massaažisalongi ja teraapiatuba avada, kuid ta sellest juttu tegi, oli Margus
 selle plaani maha laitnud.

„Sa pole piisavalt hea ja kogenud ... Terapeute on niigi
 palju ja üürihinnad on üle mõistuse kõrged ... Sa ei teeni nii
 palju, et neid kulusid katta ...” ja nii edasi ja nii edasi tulid järjest põhjused Marguse suust, kui ta kodus
 sellest mehega juttu tegi.

Nüüd aga oli ta vaba, polnud vaja kelleltki küsida, kellegagi nõu pidada ega ka kellelegi aru anda. Ta oli ise
 enda peremes ning otsustas ise, milliste vahenditega endale ja tütrele leiva lauale teenib. Tõenäoliselt olidki nendeks
 vahenditeks tema oskused ja teadmised, mida ta lugematutel koolitustel, kursustel ja ülikoolis omandanud
 oli. Kutsetunnistusega massöör ja psühhoterapeut – just need kaks eriala pidid teda nüüd edasi aitama ning
 raha tema rahakotti tooma.

Asula, kuhu Kaari oma pesa punus, polnud kuigi suur, pigem suur küla kui alev. Siiski tundis naine
 ennast kindlalt, sest läheduses oli lausa kaks väikelinna ning kui suust suhu arm levima hakkab, ei tohiks
 tal klientidest puudust olla. Üks, milles naine oli kindel, olid tema oskused ja teadmised. Linnas ülikooli ajal terapeudina
 leiba teenides oli alati tema juures olnud ühenda massaažikursus. Naisel jätkus piisavalt
 tähelepanu, et kuulata inimeste probleeme ning proovida neid taas õigetele kursile aidata. Need korrad,
 kui ta kodus lähedal ilusalongis oma massaažiteenust pakkus, olid samuti olnud meeledejävad,
 täis kundede kiidusõnu. Seega tundis naine ka nüüd kindlust ja rahulolu iseenda ja oma töö
 suhtes.

Kodus salongi avamisest oli ta pilakalt tütreaga nõu pidanud ning temaltki
 heakskiidu saanud. Pole ju teab mis meeldiv, kui võbras inimesed iga päev
 sinu elamises sisse ja välja käivad, kuid Saara arvas pärast lühikest
 mõtlemist, et kui teha klientidele eraldi sissepääs, pole mingit
 probleemi. Peasi, et keegi võbras nende elu ja ise-
 olemist uudistama ei tuleks.

Saara tun

Elu vanas talumajas
 oli kohe alguses tuu-
 rid üles võtnud ja
 kenasti sujuma haka-
 nud. Esimesed paar
 kuud novembrist ala-
 tes olid toimetades üsna
 kiirelt möödunud. Kõik oli

Kaarilegi imestuseks just nagu ise-
 enesest paika loksunud – Saara sai suuremate pingutusteta
 kohalikku kooli, ühisveevärgimured vallaga said lahenduse
 ning küttepuid oli talveks piisavalt. Üks kohalik talumees oli
 tulnud ise talle soodsa hinnaga puid pakkuma, lausa koju.
 Otse loomulikult tuleb võimalust kasutada, kui see päris ise
 sinu juurde tuleb. Lisaks kõigele muule oli Kaari leidnud üsnagi
 asised ja tegusad remondimehed, kes talle vanast rehetoast
 massaažiruumi ja teraapiaseanssideks sobivat vastuvõtutuba
 ehitama hakkasid. Õigemini polnudki seal vaja palju ehitada:
 mõned uued vaheseinad, korralik laudvooder peale, vanad
 seinapalgid lihvida ja puidukaitsevahendiga peitsida, lagi pisut
 madalamale tuua ja oligi valmis. Elektrisüsteemi oli ta ise,
 nagu alateadlikult midagi ette tundes, paar suve tagasi lask-
 nud üle vaadata ja uuendada. Seega see kulutus jäi nüüd ära,
 kui muidugi mitte arvestada õhksoojuspumba paigaldamist,

mis samuti valmis ostetud oli, kuid ikka veel pakendis pare-
 maid aegu ootas. Töömehed olid tõesti harukordselt tublid
 ning juba esimese nädala lõpuks hakkasid mõlemad ruumid
 tasapisi ilmet võtma.

Kaari tundis ennast kõige selle keskel eneselegi ootama-
 tult tohutult õnneliku ja rahulolevana. Ta oli juba ammu taht-
 nud oma väikest massaažisalongi ja teraapiatuba avada, kuid
 iga kord, kui ta sellest juttu tegi, oli Margus selle plaani maha
 laitnud.

„Sa pole piisavalt hea ja kogenud ... Terapeute on niigi
 palju ja üürihinnad on üle mõistuse kõrged ... Sa ei teeni nii
 palju, et neid kulusid katta ...” ja nii edasi ja nii edasi tulid
 järjest põhjused Marguse suust, kui ta kodus sellest mehega
 juttu tegi.

Nüüd aga oli ta vaba, polnud vaja kelleltki küsida, kellegagi
 nõu pidada ega ka kellelegi aru anda. Ta oli ise enda pere-
 mees ning otsustas ise, milliste vahenditega endale ja tütrele
 leiva lauale teenib. Tõenäoliselt olidki nendeks vahenditeks
 tema oskused ja teadmised, mida ta lugematutel koolitus-
 tel, kursustel ja ülikoolis omandanud oli. Kutsetunnistusega
 massöör ja psühhoterapeut – just need kaks eriala pidid teda
 nüüd elus edasi aitama ning raha tema rahakotti tooma.

Asula, kuhu Kaari oma pesa punus, polnud kuigi suur,
 pigem suur küla kui alev. Siiski tundis naine ennast kindlalt,
 sest läheduses oli lausa kaks väikelinna ning kui suust suhu
 reklaam levima hakkab, ei tohiks tal klientidest puudust olla.
 Üks, milles naine oli kindel, olid tema oskused. Linnas ülikooli
 ajal terapeudina leiba teenides oli alati tema juurde järje-
 kord ning kliendid kiitsid teda taevani. Naisel jätkus piisavalt

tähelepanu, et kuulata inimeste muresid ning proovida neid taas õigele kursile aidata. Need korrad, kui ta kodu lähedal ilusalongis oma massaažiteenust pakkus, olid samuti olnud meeldejäädavad, täis kundede kiidusõnu. Seega tundis naine ka nüüd kindlust ja rahulolu iseenda ja oma töö suhtes.

Kodus salongi avamisest oli ta pikalt tütrega nõu pidanud ning temaltki heakskiidu saanud. Pole ju teab mis meeldiv, kui võõrad inimesed iga päev sinu elamises sisse ja välja käivad, kuid Saara arvas pärast lühikest mõtlemist, et kui teha klientidele eraldi sissepääs, pole mingit probleemi. Peaasi, et keegi võõras nende elu ja iseolemist uudistama ei tuleks.

Saara tundis väsimust ja tüdimust, kuid ei julgenud seda emale tunnistada. Ta ei julgenud öelda, kui tüdinenud ta vanemate omavahelisest suhete klaarimisest tegelikult oli, kurnatud isa püüdlikest katsetest meelitada teda jääma enda juurde linna, sinna kivisesse maailma, kus tüdruk polnud ennast tegelikult kunagi hästi tundnud. Kuidas saakski seal keegi ennast hästi tunda, kui elad päevade, kuude ja aastate kaupa mingis piirkonnas, tundmata oma naabreid, teadmata nendest midagi? Sa käid koolis, kus lisaks sinule on veel ligi 1000 õpilast, igalt poolt linnaosadest, erineva tausta, arusaamade ja kasvatusega. Sina ei tunne kedagi ja sind ei tunne keegi, lihtsalt oledki suures karjas üksi nagu ilmselt ka enamus teisi selle suure karja liikmeid. Kui õnnestubki leida mõni selline kaaslane, kellega sõprussuhteid luua, siis ei meeldi ta kindlasti sinu vanematele või sina tema omadele. Kas on uus tuttav liiga vaesest perest või hoopiski on tema vanematel sinu isaga mingid arved klaarida või veel mingi muu põhjus, aga sõprussuhteid sa temaga luua ei või, sest isa ütleb nii.

Või ema. Või mõlemad ... Vanemad planeerivad laste elu ja otsustavad sõpruskonna üle, mõtlemata või küsimata lapselt endalt, mida tema sellest kõigest arvab – kas ta on nõus sellega, kas see sobib talle või mis tundeid see temas üldse tekitab. Ei, vanemad ei tule pahatihti isegi selle peale, et lapselt küsida, nemad on täiskasvanud, nemad teavad, otsustavad ja punkt. Vaidlemisele kohta ei ole ja seega oli ka igasugune sõpruse sobitamine üsna keeruline.

See tegi küll veidi kurvaks, kuid nüüd, tagantjärele, oli Saara asjade sellise käigu üle isegi pisut rõõmus. Mõelda vaid, kui tal oleks linna mõned head sõbrad jäänud, siis oluks oluliselt raskem ja keerulisem olnud koos emaga siia maakollikasse kolida. Siis oluks ta kahevahel, lasknud isal kindlasti ennast veenda ja olekski jäänud sinna kivisesse linna igaveseks, hingama sisse asfaldilt tõusvat tolmu ja inimeste närvilisust, kes otsekui kurjast vaimust vaevatuna ringi sebisid, saamata vahel ehk isegi aru, kust nad tulevad või kuhu nad teel on.

Siin, maal, olid asjad hoopis teistmoodi: kool oli oluliselt väiksem kui linnas, õpetajad sõbralikumad ning vahetundide ajal puudus see linnakoolis nii kõrvu kriipiv pidev lärm ja arutu lõugamine, mida enamik kaasõpilasi kuuldavale töi – ja mida väiksemad, seda lärmakamad. Algklasside korrusele ei kannatanud vahetundide ajal üldse minna, seal oleks ilmselt kurdiks jäänud. Tüdruk imestas vahel, kuidas korrapidajaõpetaja seda meeletut lärmi talus, kuid ilmselt oli ta juba niivõrd harjunud, et see ei häirinudki enam. Kuigi nii ei saaks olla, ei tohiks olla, inimene ei tohi harjuda ebanormaalsete asjadega ning nendele läbi sõrmede vaadata.